

El poder de les estàtues (22.03.2005)

Trenta anys després de la mort del dictador encara hi ha estàtues a llocs públics que honoren la seva memòria. No tenen cap valor artístic, ja que foren produïdes en sèrie per repartir-les per diferents indrets d'Espanya, tot seguint la campanya de propaganda típica de les dictadures.

Quatre vells nostàlgics i uns quants bergants exaltats es van arreplegar a Madrid a protestar per la retirada d'una d'aquestes imatges.

Igual o pitjor hauria succeït a Alemanya si ara haguessin retirat una estàtua de Hitler. El mal és que aquí encara ara es mantenen noms i símbols de la dictadura, fet que no passa en altres Estats que han patit aquest flagell. Però la cosa més preocupant és que justament són els dirigents del partit que ha governat Espanya durant vuit anys, els qui, des dels mitjans de comunicació, s'han sumat a la protesta dels exaltats de Madrid.

El portaveu del PP, Eduardo Zaplana, ha qualificat de radical el Govern per haver pres aquesta mesura: l'ha acusat d'obrir l'enfrontament entre els espanyols. Diferents dirigents del PP han expressat la seva indignació per aquesta «agresión», que –diuen– fer la sensibilitat de molta gent.

A quina gent es refereixen? Als llops de la dictadura que es camuflen en el ramat dels demòcrates? És que tenen sensibilitat? Que ho demostrin, idò, que surtin de les seves llogueres i vagin, cara descoberta, a manifestar-se a la capital del regne. Aznar, –recordem-ho bé–, sempre s'ha negat a condemnar la dictadura, i, en canvi, cap tribunal l'ha considerat deslegitimant per governar una democràcia.

Si realment aquests dirigents representen l'opinió majoritària dels espanyols, pobra democràcia la que es fonamenta en el record benivolgut a una estàtua que representa el personatge més funest de la nostra història. La seva presència sí que hauria de ferir la sensibilitat de tot amant de la llibertat i dels drets humans, perquè evoca la mort i el patiment que va causar.

Què han fet els soldats americans just han conquistat Bagdad? Idò, destrossar l'estàtua de Sadam. Aquí, però, som diferents: continuem retent culte a les imatges del dictador. Ja ho va advertir el general Milans del Bosch: «Qui gosi treure de València l'estàtua del Caudillo es trobarà amb un tanc al seu lloc». Potser Zaplana, quan titlla el Govern de radical, pensa que ha de ser un irresponsable qui vulgui, per mor d'una estàtua, enfrontar novament els espanyols, exposats a patir un altre cop d'Estat.

El batle de Santander ha anunciat que també retirarà l'estàtua equestre que té plantada davant de l'Ajuntament, rèplica de la de Madrid. Ara que el cavall del Caudillo ha partit al trot cap al magatzem dels trastos per no tornar a sortir de qualcada, confiam que altres municipis segueixin l'exemple i retirin, d'una vegada, tots els emblemes de la dictadura, perquè fan vergonya. On s'ha vist un poble, com el nostre, que es mostra cofoi de la seva democràcia i al mateix temps honora el seu opressor?

L'egolatria dels dictadors sempre s'expressa en la megalomania de les construccions commemoratives (Valle de los Caídos, l'obelisc de l'Esplanada) i en la omnipresència

d'imatges del dictador. Tots recordam les que presidien l'aula de la nostra escola: un santercrist flanquejat per l'àngel custodi del Caudillo i pel màrtir José Antonio. Formaven una mena de santíssima trinitat que encarnava l'esperit del nacional-catolicisme, imposat per la força de les armes.

Qualcú es demanarà per què havia de representar-se a cavall un general de l'arma d'infanteria.

Hi ha, idò, dues explicacions: una d'estètica i una altra d'històrica. La primera és que dalt del cavall una figura rabassuda i petita guanya presència.

La segona, que l'estàtua eqüestre de l'emperador romà Marc Aureli ha servit de model a obres mestres del Renaixement (els generals Gatamelata i Colleone) i del Barroc (el rei Felip IV de la plaça d'Orient). Franco reunia la doble condició de militar i de rei, ja que fou cap d'Estat de la monarquia espanyola durant trenta-cinc anys; per tant, ell considerava que no se'n mereixia una, sinó desenes, d'estàtues eqüestres.

Els grecs i els romans van fer moltes estàtues de bronze, però totes, excepte la de Marc Aureli, acabaren foses, transformades en canons.

Respectaren aquesta estàtua perquè creien que representava Constantí, l'emperador que donà llibertat de culte als cristians. Com veim, les estàtues desperten vives emocions, perquè evoquen idees i records, a més del plaer estètic que la seva contemplació pugui despertar.

Les belles estàtues del David o del Moisès del gran Miquel Àngel no foren creades per inspirar devoció religiosa; tot el contrari passa amb les imatges que passen les processons de Setmana Santa. Justament fou per una qüestió d'iconodúlia o d'iconoclàstia que els cristians es van separar entre ells. I ara, fins i tot els catòlics, no es mostren ben avinguts en l'adoració d'imatges.

Les tres religions monoteistes van néixer amb el mateix signe: l'horror a la idolatria. El cristianisme, quan va penetrar en el món grecoromà, tan acostumat a representar els seus déus, va adoptar el costum d'erigir estàtues i situar-les a temples que simulaven rics palaus. L'art n'ha tret una bona estella, d'aquesta devoció al culte barroc, però hi ha molts catòlics que rebutgen aquestes formes aparatoses i prefereixen retornar als orígens, a una pietat més íntima, sense haver de recórrer a figures de cartró i pedra.